

Fluwelen zwemkrab

Gewone zwemkrab, Liocarcinus holsatus, Zeelandbrug

Een Noordzee aquarium

Tekst: Jacques van Ommen, www.zeeaquarium.me, foto's: Marion Haarsma, www.underwaterfilm.nl

Wat is het onderwaterleven in onze koude Noordzee toch mooi. We schrijven het jaar 1969. Mijn overbuurman had een zeewater aquarium ingericht en dat was in die tijd een bijzonderheid. Hij had zelf de inhoud verzameld. Het was een Noordzee aquarium. Ik was toen al zeer geïnteresseerd in aquaria en had er zelf al een paar ingericht. Maar dat waren zoetwater aquaria. Ik werd uitgenodigd om eens te komen kijken. Wat een verschil met mijn aquarium.

Anemonen, een zeester, krabben, heremietkreeften, garnalen en wat wieren. Ook zwommen er een paar vissen in. Een heel ander soort aquarium. Ik was direct enthousiast toen ik die bak zag. Na wat gebabbeld te hebben maakten we een afspraak om samen naar de Hondsbosse zeevering te gaan, een dijk in de provincie Noord Holland. Dat was niet te ver weg en (toen) was er van alles te vinden. Het moest wel laag water zijn want dan kon je het beste gaan verzamelen. Ik kon niet wachten tot de dag aanbrak waarop we in de auto zouden stappen en op weg zouden gaan. Maar nu was het zover en we liepen langs de dijk naar beneden. Ik was al regelmatig aan het strand geweest maar daar was slechts zand en water, hier zand, water en steenklokken. Juist die steenbrokken waren interessant. Daar tussen en aan vast leefde een heel interessante gemeenschap. We vonden paardenanemonen, baksteen anemoontjes, zeeanemonen, krabben, zeesterren en zelfs een heremietkreeft.

Wat een prachtige aquarium zou het kunnen worden als ik ook die dieren zou kunnen verzamelen. Gelukkig was ik toen al zo verstandig om niet zomaar levende dieren mee te nemen zonder dat ik wist hoe ze te verzorgen. Ik wilde dus zo snel mogelijk proberen alle benodigde info te verzamelen. Helaas waren er in die tijd geen Nederlandse zeeaquarium boeken in de winkel verkrijgbaar. Een uitzondering. Gelukkig kwam ik er achter dat een zekeren Bob Entrop een boekje had geschreven over zijn Noordzeeaquarium en hoe de

dieren te verzamelen en te verzorgen. Boek aangeschaft en veel met mijn overbuurman van gedachten gewisseld. De dag was aangebroken om mijn eigen Noordzee aquarium op te starten. Dit werd het begin van mijn zeewater hobby die ik nu al 54 jaren heb mogen uitoefenen. Later kwam het Middellandse Zee aquarium er bij en weer wat later kwam het tropisch zee aquarium aan de beurt.

De oogst van mijn eerste zoektocht zal ik niet snel vergeten. Wat was het toch leuk om zelf de dieren en wieren te kunnen verzamelen en de dieren ook in hun eigen biotoop te kunnen zien. Nu nog proberen de verzameling in goede gezondheid te laten leven in het aquarium. We hadden toen nog wel een probleem met de aanschaf van de benodigde apparatuur. Er was nog bijna niets te koop op dit gebied. We waren net het tijdperk van de asbest aquaria en de aquaria die met een oliestelletje onder het aquarium verwarmd werden, gepasseerd. Wel voor zoetwater was er het een en ander te koop maar alles moest wel zoutbestendig zijn. En stromingspompen die voor de benodigde sterke stroming moesten zorgen waren er nog niet. Ik gebruikte dus wat voorhanden was. Dat waren de Eheim filters. De stroming was te zwak voor het zee aquarium dus ben ik gaan experimenteren met o.a. wasmachine pompen.

Met die pompen kon ik een goede stroming realiseren die sterker was dan die stroming die mijn overbuurman door middel van de Eheim potfilter in zijn bak gebruikte. Helaas waren die wasmachine pompen nu niet bepaald gemaakt om zoutwater constant rond te pompen. Sommigen hadden kunststof onderdelen en roestvrije lagers maar de levensduur was beperkt omdat ze te warm werden door het constante gebruik. Dat gaf als resultaat het vastlopen van de pomp en het opwarmen van het water. Bovendien was het stroomgebruik hoog. Die zogenaamde roestvrije onderdelen erodeerden zo snel dat ik daar weinig aan had. Aluminium, koper en andere

metalen waren natuurlijk taboe. Gelukkig maakte Eheim ook losse pompen met roestvrije onderdelen die op de grote 10/15 liter filterpotten werden gebruikt. Ik kon die als stromingspomp gebruiken.

De verlichting bestond uit gewone gloeilampen en later TL. Helaas waren er maar enkele kleuren beschikbaar voornamelijk warmere kleuren en zeker geen blauw. Het Noordzeeaquarium had minder licht nodig dan de tropische planten aquaria van die tijd dus dat was geen probleem.

Op een van mijn zoektochten naar info met betrekking tot het verzorgen van zee dieren en wieren kwam ik in aanraking met een werknemer bij het NIOZ (Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee). Die was bereid mij het gedeelte van het NIOZ te laten zien waar zeedieren werden verzorgd die verzameld waren voor onderzoek. Ik kwam toen in aanraking met die prachtige zee dahlia's en anemonen uit het diepere water. Ik kon via deze aardige bioloog die zelf ook geïnteresseerd was in het Noordzee leven een aantal dieren aanschaffen die ik onmogelijk zelf had kunnen verzamelen.

Mijn bak was nu een prachtige aquarium geworden met paardenanemonen, zeedahlia's, baksteen anemoontjes, anemonen, zeesterren, krabben, heremietkreeften zo groot als een vuist gehuisvest in de huisjes van de wulk, de op een na grootste huisjesslak in de Noordzee (tot 10-11 cm), garnalen, diverse visjes en wieren. Het meeste zelf verzameld en verder via het NIOZ aangeschaft. Dit was ook een tijd waarin er nog niet veel apparatuur voor aquaria beschikbaar was en zeker niet voor een zee aquarium. Wel werd er veel geëxperimenteerd met onder andere filters.

De reguliere Eheim potten werden vervangen door biologische filtreersystemen die we zelf bouwden omdat we voor het zee aquarium een grotere filtercapaciteit nodig hadden.

Strandkrab Carcinus maenas, Anna Jacobapolder

Zeeanjelieren, Metridium senile, PlompeToren

Later in die tijd, toen het importeren van dieren voor het tropisch zeeaquarium mogelijk werd en we de tropische dieren konden kopen was (voor velen een bekende aquariaan) Hans Nooijen bezig met het verder ontwikkelen van bio filtersystemen voor zee aquaria. Het droog/nat filter voor zee aquaria was geboren.

Diverse apparaten en systemen werden uitgetest en de ervaringen gedeeld. Dit was de tijd van de echte hobbyisten en liefhebbers die niet slechts wilden showen met hun bak maar ook echt belangstelling hadden voor al het leven dat ze in hun bakken verzorgden en juist die verzorging als uitgangspunt gebruikte. Zeeaquarium verenigingen ontstonden en zorgden niet alleen voor gezelligheid maar ook de aanwezige kennis en ervaringen werden gedeeld en uitgebreid. Zelf uitvinden, zelf bouwen van de benodigde apparaten, experimenteren enzovoort, zorgden voor de kennis van nu. Er waren nog geen Nederlandstalige tropisch zee aquariumboeken in de handel. De zeewater hobbyisten vormden een hechte gemeenschap en de bron van kennis.

Terug naar het koud water aquarium. We hadden nog steeds een probleem. Het Noordzeeaquarium werd te warm. Zo gauw het zomer werd en de temperatuur op liep werd het een probleem om het Noordzee aquarium koel te houden. Weer experimenteren. Ik gebruikte bierkoelers en grondwater koeling. Nu gebruiken we warmtepompen om ons huis te verwarmen. Ik ging minder diep en gebruikte het grondwater om te koelen. Wat een prachtige tijd was dat, echt hobbyen veel uitdagingen en heel veel praktische kennis opdoen.

Al dat experimenteren op het gebied van stroming, koeling en filters maakte de hobby tot een heel educatieve hobby maar ook een hobby waarbij flink werd gediscussieerd. Alle uitvindingen werden besproken en daar hebben wij pioniers veel van geleerd. Onder andere dat veel zaken eenvoudiger kunnen dan men nu denkt. Het kon in die tijd simpel en goedkoop nu moet er een complete fabriek worden aangeschaft anders tel je niet mee. Zelf verzorg ik nog

steeds bakken met een eenvoudig VOF systeem. Goedkoop en prima werkend. Voor veel mensen moeten er veel toeters en bellen bij horen. Er is natuurlijk wel wat veranderd. We willen nu moeilijk houdbare dieren verzorgen en het aquarium zoveel mogelijk proberen vol te stoppen met allerlei dieren. Hoe meer hoe beter. Daar is meestal (maar niet altijd) wat meer apparatuur voor nodig. (zie het onderwerp "Het alternatief aquarium " op de website www.zeeaquarium.me. In die goede oude tijd konden we met beperkte en zelf ontwikkelde middelen toch een mooi aquarium verzorgen en was voor velen het bestuderen van de dieren een belangrijke zaak.

Helaas wanneer ik nu langs mijn oude vindplaatsen wandel bij de dijk in Noord Holland "de Hondsbosse zeevering" of langs de kusten in Zeeland, dan valt het me op dat er zo weinig leven voor het aquarium te vinden is. Zou dit te maken hebben met water verontreiniging of opwarming? Gelukkig zijn er ook nog veel duikers die ook in onze Noordzee duiken en al het moois in de natuur kunnen aanschouwen. Liefhebbers zoals Marion Haarsma (zie www.onderwaterfilm.nl) is zelfs bereid om dat aan iedereen te laten zien door middel van haar foto's en films. Zelf duiken en/of snorkelen langs de kust om te verzamelen en te fotograferen heb ik niet aangedurfd. Ik weet trouwens niet of heden ten dage nog Noordzee dieren verzameld mogen worden. Is het nog toegestaan dan kunnen de duikers jou misschien helpen om een mooi Noordzee aquarium te verwezenlijken. Je kunt aan de hand van de in dit artikel geplaatste afbeeldingen van Marion Haarsma zien hoe mooi een Noordzee aquarium kan zijn. Hier volgt een summiere beschrijving van een paar prima te houden dieren.

Zeeanjelier, *Metridium senile*, Zeelandbrug

Zeeanjelier *Metridium senile*

In gebieden met veel stroming en voldoende voedsel, worden de dieren tot 20 cm hoog in Nederland en kunnen in kleur variëren van wit tot oranje/bruin. Vooral de gelobde tentakelkrans is kenmerkend bij volwassen exemplaren. Op plekken met veel stroming kun je ze massaal tegenkomen. Meest voorkomende kleuren zijn lichtroze, oranje, bruin of beige, ook melkwit. Tentakels meestal lichter dan de zuil, soms met lichte ringpatronen

De zeeanjelier wordt gevonden aan de noordwestkusten van Europa, van de Golf van Biskaje tot Noorwegen en IJsland in het noorden. Het komt ook voor aan de oost- en westkust van Noord-Amerika en is ook waargenomen in Zuid-Afrikaanse wateren. Het wordt gevonden op de lagere kust en de neritische zone op diepten tot ongeveer 100 meter. Ik heb ze verzameld langs de kusten van Zeeland en bij de Hondsbosse zeevering in de Nederlandse provincie

Rode paardenanemoon, *Actinia equina*, Bergse Diepsluis

Noord-Holland bij laag water.

Rode paardenanemoon *Actinia equina*

Je vindt ze in de bovenste waterlaag. Doorsnede tot 4 cm. Tentakels 2 tot 3 cm. De gladde zuil en tentakels zijn meestal rood/bruin, soms groen of bruin. Wat opvalt zijn de blauwe "ogen" aan de buitenkant van de zuil waar de tentakelkrans begint. Bij laag water komen ze ook droog te staan en zien ze eruit als ronde bobbels vastgehecht aan vast substraat. In de Middellandse Zee komt een iets grotere variant voor die als rode tomaten aan de harde oppervlakten op de watergrens groeien. De aarbeipaardenanemoon gepikkeld rood is een prachtige iets grotere paardenanemoon.

GEJO

GEJO

www.dszgejo.be

... Vlaanderens
grootste dierenpeciaalzaak!

Gouden Kruispunt 28

3390 Tielt-Winge

Tel : 016/63.50.55

Fax : 016/64.06.55

Open alle dagen 10:00u - 18:00u
(Maandag gesloten)

VOER

DR. BASSLEER BIOFISH FOOD

- ruim assortiment siervisvoer voor zowel zoet- als zeewatervissen
- proteïnen voornamelijk van wilde Scandinavische zeevissen
- 100 % vrij van hormonen en antibiotica – zonder kunstmatige kleurstoffen
- probiotica *Pediococcus acidilactici*
- meerdere functionele additieven die op artisanale wijze gecoat zijn bij lage temperatuur

Aquarium
Münster

Fish like us

Tot 59%
ruwe
proteïnen

Rode paardenanemoon, *Actinia equina*, Bergse Diepsluis

Paardenanemonen vermenigvuldigen zich door middel van het uitstoten van kleine anemoontjes.

Slibanemoon *Sagartia troglodytes*

Sierlijke slibanemoon *Sagartia elegans*

Kleine slibanemoon *Sagartia ornata*

Slibanemoon, *Sagartia troglodyte*, Zeelandbrug

Slibanemoon, *Sagartia troglodytes*, Goesse Sas

Mondschild 3 tot 4 cm met tentakels (tot 200 stuks) tot circa 1 cm. De stam van deze anemoon kan tot 10 cm lang zijn en staat in de bodemgrond zodat alleen de mondschild te zien is. Variabel in kleuren en patronen. Soms egaal, soms hebben de tentakels een andere kleur dan de mond. De kleur is extreem variabel: kolom dofgroen, witachtig, bleekgeel, enz... meestal met bleke strepen aan de basis. Mondschild met een patroon of effen, tentakels gestreept of effen. Komt voor in de meeste kleuren of combinaties hiervan. Van bijna zwart tot wit, of oranje met

Sierlijke slibanemonen, *Sagartia elegans*, Zeelandbrug

bruintinten, fel paars of rose. Vaak in cirkels gerangschikte kleuren op de tentakels en mond-schild.

Aan de zuil, vooral de bovenkant, kleven vaak zandkorreltjes of stukjes schelp en ongeslachtelijke voortplanting door overlangse deling, zoals bij de Sierlijke slibanemoon, komt niet voor. De zeszijdige symmetrie raakt dus nooit verstoord. Bij forse aanraking verdwijnt het hele dier in de bodem.

Baksteen-anemoon

Afmetingen: Maximaal 5 tot 6 cm hoog, maar meestal kleiner. De tentakels zijn 1 tot 2 cm lang. Kleur: Vaak oranje maar ook oranjebruine en lichtgroene exemplaren komen voor. Vaak feller gekleurd dan zeeanemonen. De benaming "baksteen-anemoon" wordt gebruikt omdat deze kleine anemoon een oranje tot roodbruine baksteen kleur heeft.

Golfbrekeranemoon, *Diadumene cincta*

Golfbrekeranemoon, *Diadumene cincta*, Zeelandbrug

De golfbrekeranemoon heeft een slanke, zuil. De zuil is 3 tot 7 cm hoog, tegen slechts 0,5 tot 1,5 cm breed. De kleur is flink oranje, soms ook groenig. Vanwege de oranje kleur wordt de soort ook wel baksteen-anemoon

genoemd. De talrijke tentakels zijn wat lichter van kleur en 1 tot 2 centimeter lang. De golfbrekeranemoon leeft van plankton en organisch afval.

Zeedahlia *Urticina felina*

Zeedahlia *Urticina felina*, St Annaland

De Zeedahlia is een grote anemoon, de dieren bereiken een doorsnede van 10 tot 15 cm. De zuil wordt zo'n 6 cm hoog met 2 cm lange tentakels. De kleuring is zeer variabel, variërend van wit, geel, oranje, rood, blauw, grijs, paars en bruin tot effen of vaker in een bepaalde combinatie. Kenmerkend zijn de heldere meestal rode lijnen die vanuit de mond als dubbele lijn beginnen en om de tentakels lopen. Op de zuil zijn talrijke grijze bobbeltjes (zuigwratten) aanwezig, waaraan soms stukjes schelp, zand en zelfs wieren blijven hangen. Wanneer de tentakels volledig zijn ingetrokken, kan het lichaam van de anemonen bijna onzichtbaar worden door deze aanhangende deeltjes. Hun dieet bestaat uit kleine vissen en schaaldieren. Het zijn schitterende dieren die helaas zelden langs de waterlijn voorkomen, waar wij onze dieren proberen te verzamelen. Het zijn dan meestal kleinere exemplaren. Hecht zeer stevig aan rotsen en keien, meestal in spleten en geulen, en vormt soms dichte tapijten. Deze anemoonsoort is veelal te vinden op de lagere kust en onder het getijdengebied, met name op kusten met sterke golfwerking of subgetijdengebieden met sterke getijdestromen.

Weduwe roos *Gartiogeton undatus*

De zuil is 5 tot 10 cm hoog, 1 tot 2 cm in diameter. De mondschild is dubbel zo breed als de zuil. Ze heeft lange tentakels die als bij een treurwilg omlaag hangen. De zuil is slank, glad zonder schelpfragmenten en beige met vage wit/grijze lengtestrepen.

Slibanemoon, Sagartia troglodyte, Anna Friso

Slibanemoon, Sagartia troglodytes, Zealandbrug

Wedueroos *Sagartiogeton undatus*, Dreischor

Wedueroos *Sagartiogeton undatus*, Dreischor Gemaal

De mondschijf is meestal lichter, de mondlippen vaak donkerder. De tentakels zijn doorzichtig met zwart gerande, witte lijnen. Bij aanraking trekken ze samen tot een plat bolletje waarop de strepen straalsgewijs naar de rand lopen. Ze hechten zich vast op vaak deels met slib of zand bedekt substraat.

Gewone zeester *Asterias rubens*

Zeester *Asterias rubens*, St Annaland

Deze zeester is een algemene zeesterrensoort langs de kusten van de noordelijke Atlantische Oceaan en de Noordzee. De diameter verschilt van 10 tot 30 cm, maar uitschieters tot meer dan 50 cm zijn ook bekend. De kleur kan eveneens verschillen, meestal rood tot oranje, soms paars. De bovenzijde bestaat uit een harde huid met vele kleine stekelachtige bultjes. Aan de onderzijde zijn 5 dubbele rijen kleine en zeer flexibele buisvoetjes aanwezig. De gewone zeester heeft

vijf armen en is bij laag water, na een stormachtige wind, regelmatig te vinden. Goed houdbaar mits niet te hoge temperatuur. Kan gevoerd worden met onder andere mossel.

De gewone zeester komt voor in de Europese zeeën van het noorden van Noorwegen tot en met het Iberisch Schiereiland, en verder langs de Noord-Amerikaanse kust van de Atlantische Oceaan. De soort wordt aangetroffen in het getijdengebied op stenen en rotsen. Het voedsel bestaat uit diverse zeedieren, waaronder weekdieren, krabben en aas, maar vooral schelpdieren als mosselen worden gegeten. Mosselbanken zijn het ideale milieu voor deze soort.

Gewone heremietkreeft *Pagurus bernhardus*

Gewone heremietkreeft, *Pagurus bernhardus*

Soms is een aangespoeld exemplaar te vinden voornamelijk net als bij de zeester na een stormachtige dag/nacht bij laag water. Eet bijna van alles, vis, garnaal, schelpdieren, aas enz...

Brokkelster *Ophiothrix fragilis*

Brokkelster, *Ophiothrix*

De brokkelster zal zelden langs de waterlijn worden gevonden maar is toch een welkome aanwinst voor het koele Noordzeeaquarium. Het dier bestaat uit een centrale schijf van 2 cm doorsnede en vijf armen tot 7 cm lang. De totale diameter bedraagt

maximaal 15 cm. De kleur varieert. Zoals alle slangsterren hebben brokkelsterren geen zuignappen aan de voetjes. Ze slaan hun soepele armen om stenen om zich voort te trekken en om voedseldeeltjes uit het water te vissen. Het dier is overdekt met kleine stekeltjes.

Brokkelster *Ophiothrix*

In Nederland komt deze soort vaak massaal voor in de Oosterschelde en plaatselijk langs de Noordzeekust. Het komt het meest voor op getijdengesteente en op grove sedimenten, bij voorkeur aan harde substraten zoals zand en grind. Het wordt vaak gevonden in lege schelpen of onder stenen, van de kustzone tot 350 m diep.

Gewone garnaal of grijze garnaal *Crangon crangon*

Garnaal, *Crangon crangon*

De lengte is ongeveer 50 tot 70, maximaal 90 mm en de kleur is grijs tot bruin met een onregelmatige vlekjestekening. De garnaal kan van kleur veranderen om zich aan te passen aan de ondergrond. Ook graaft hij zich daarin vaak in, en is dan nagenoeg onzichtbaar. De garnaal foerageert 's nachts over de bodem en graaft zich overdag in zodat alleen de ogen en voelsprieten uitsteken. Het is een alleseter die zowel plantaardig materiaal en aas, maar ook prooidieren als borstelwormen eet.

ZEEWATERBEHANDELINGEN UW AQUARIUM, ONZE ZORG

Naast vele zoetwaterproducten heeft **eSHa** ook twee producten gericht op zeewateraquaria in het assortiment.

Hiermee behandelt u alle veelvoorkomende zeewater visziekten in no-time!

OODINEX

Bestrijdt meer dan 8 ziekten, waaronder schimmelinfecties en vele andere parasitaire en bacteriële ziekten, waaronder:

- Oodinium
- Slijmhuil rollen
- Huidschimmel
- Open wonden
- Huidinfecties
- Schuren
- Grove zeestip
- Fijne zeestip
- Weefselversterf

✓ Kan gecombineerd worden met TRIMARIN, voor een nog sterkere synergie!

LET OP: alleen samen te gebruiken in quarantaine zeeaquaria of zeeaquaria zonder lagere dieren en levend steen!

✓ Veilig te gebruiken in aquaria met zeeanemonen, koralen en schaaldieren.

✓ Uitstekend te gebruiken voor een quarantaine procedure.

TRIMARIN

Bestrijdt meer dan 12 ziekten, waaronder witte zeestip (cryptocaryon irritans), schimmelinfecties en vele andere parasitaire en bacteriële ziekten, waaronder:

- Vinrot
- Huidtroebelingen
- Huidschimmel
- Open wonden
- Huidinfecties
- Oodinium
- Grove zeestip
- Fijne zeestip
- Weefselversterf
- Gerafelde vinnen
- Zeepaardenziekte

✓ Kan gecombineerd worden met OODINEX voor een nog sterkere synergie in bestrijding van visziekten!

✓ Uitstekend te gebruiken voor een quarantaine procedure.

⚠ Alleen voor gebruik in quarantaine zeewateraquaria of zeeaquaria zonder lagere dieren en levend steen!

Zeedahlia Urticina feline, Sint Annaland

Kleine zee-eik *Fucus spiralis*, Bergse Diepsluis

Dus denk niet wanneer u deze diertjes niet direct ziet dat ze naar de garnalenhemel zijn vertrokken. Wanneer u gaat voeren komen ze direct tevoorschijn. De

gewone garnaal komt veel voor in kustwateren met een zanderige tot slibbige ondergrond.

Japans bessewier, *Sargassum muticum*, Gemaal Dreischor

Wieren

Langs onze kusten kunt u bij laag water ook diverse wieren verzamelen. Wanneer u op zoek gaat naar bijvoorbeeld mosselen om uw zeesterren te voeren neem dan die mosselen mee die begroeid zijn met wieren. Je kunt ook zeesla en darmwieren oogsten door ze van de stenen af te schrapen of beter met steen meenemen. Ze kunnen onder de juiste omstandigheden, stroming, verlichting en temperatuur prima in het aquarium gehouden worden. Probeer ook

eens aangespoeld Japans bessewier. Dat groeide in mijn aquarium prima.

De afbeeldingen geven slechts een summere indruk van al het moois dat in de Noordzee leeft. Niet alles kan ik beschrijven en niet alles is geschikt voor het aquarium. Ook niet alles is eenvoudig te verzamelen. Korallen bijvoorbeeld groeien ook in de Noordzee maar zijn geen dieren voor het aquarium of je moet specialistisch gaan werken. Ik wilde met dit artikel een kleine indruk geven van de meest eenvoudig te houden

dieren die je zelf kunt verzamelen. En dat zelf verzamelen geeft wel een extra dementie aan de hobby. Wees kritisch met wat je wilt verzamelen, je kunt niet alles hebben en houden. Heb respect voor de natuur en verniel niet.

Nog een waarschuwing: Heremietkreeften en krabben zijn slopers die het aquarium prima kunnen verbouwen.

Dit artikeltje is slechts een duiding van een andere manier van aquarium houden. Voor uitgebreide beschrijvingen van voor de Nederlandse kust vindbare anemonen verwijs ik je naar het internet. Ben je geïnteresseerd in meer info dan ben ik altijd bereid om jou te helpen en jou eventueel door te verwijzen naar specialisten op dit gebied van aquarium houden.

Een volgende keer zal ik een stukje publiceren over een wat makkelijker te onderhouden Middellandse Zee aquarium. Dan heeft u geen echt koelprobleem maar is het wel wat lastiger om zelf te verzamelen.

Met dank aan Marion Haarsma.

